

Кен чыгаруучу жерди (рудникти) баалоо куралы

Кен чыгаруучу жердин
аталышы:

Компаниянын аталышы:

Жайгашкан жери:

Күнү:

01 Жергиликтүү калкты жумушка алуу

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Таасирленген коомдон жумушчу катары иштеген адамдардын санын ачык жарыялайбы?	☐	☐
б. Таасирленген коомдон келишимдин негизинде иштеген адамдардын санын ачык жарыялайбы?	☐	☐
в. Таасирленген коомдон жумушчу катары жана келишимдин негизинде иштеген аял жумушчулардын санын ачык жарыялайбы?	☐	☐
г. Таасирленген коомдон жумушчу катары жана келишимдин негизинде иштеп жогору көтөрүлгөн жумушчулардын санын ачык жарыялайбы?	☐	☐

02 Жергиликтүү Сатып алуу

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Жергиликтүү аймакта товарларга жана кызматтарга сарптаган акчаны ачык жарыялайбы?	☐	☐
б. Жергиликтүү аймактан сатып алган товарлардын жана колдонгон кызматтардын түрүн ачык жарыялайбы?	☐	☐
в. Жергиликтүү сатып алуу программалардын өнүктүрүүсүнө таасирленген коомду катыштырабы?	☐	☐
г. Жергиликтүү сатып алуу программалардын өнүктүрүүсүнө таасирленген коомдун аялдарын активдүү катыштырабы?	☐	☐

03 Абанын Сапаты

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Ар бир көзөмөлдө абанын сапаты тууралуу маалыматты туруктуулук менен ачык жарыялайбы?	☐	☐
б. Абанын сапаты коопсуз чектен төмөн түшүп кеткенде белгилеп турабы?	☐	☐
в. Абанын сапатын көзөмөлдөөдө таасирленген коомду чечим кабыл алууда катыштырабы?	☐	☐
г. Абанын сапатын көзөмөлдөөдө таасирленген коомдун аялдарын чечим кабыл алууда активдүү катыштырабы?	☐	☐

04 Суунун Сапаты

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Суунун сапаты тууралуу маалыматты ар бир көзөмөлдөөдө туруктуу ачык жарыялап турабы?	☐	☐
б. Суунун сапаты коопсуздук чектен качан жана кайсы жерде төмөн түшкөнүн белгилеп турабы?	☐	☐
в. Суунун сапатын көзөмөлдөөдө таасирленген коомду чечим кабыл алууда катыштырабы?	☐	☐
г. Суунун сапатын көзөмөлдөө үчүн таасирленген коомдун аялдарын чечим кабыл алууда активдүү катыштырабы?	☐	☐

05 Суу Көлөмү

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Чөйрөдөн алынып жаткан суунун көлөмүн туруктуулук менен ачык жарыялап турабы?	☐	☐
б. Чогуу пайдаланып жаткан суу байлыктарын көзөмөлдөөнү таасирленген коом менен биргеликте талкуулайбы?	☐	☐
в. Чогуу пайдаланып жаткан суу байлыктарын көзөмөлдөөгө таасирленген коомдун аялдарын активдүү катыштырабы?	☐	☐
г. Суу пайдаланууну азайтуу чечимин кабыл алууда таасирленген коомду катыштырабы?	☐	☐

06 Калыбына келтирүү жана Жабылышы

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Таасирленген коомду кен чыгаруучу жайдын иши качан токтоп жана жабылаары тууралуу кабарлаштыбы?	☐	☐
б. Калыбына келтирүү жана жабылгандан кийинки иш-чарага таасирленген коомду катыштырдыбы?	☐	☐
в. Калыбына келтирүү жана жабылгандан кийинки иш-чаралар тууралуу таасирленген коомдун макулдугу ырасталдыбы?	☐	☐
г. Калыбына келтирүү жана жабылгандан кийинки иш-чараларга жана ырастоосуна таасирленген коомдун аялдары активдүү катыштырдыбы?	☐	☐

07 Калдыктарды сактоочу жайды Көзөмөлдөө

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Калдыктарды сактоочу жайлардын так жайгашкан жерлерин ачык жарыялайбы?	☐	☐
б. Калдыктарды сактоочу жайлар жергиликтүү калкка түшүнүктүү жол менен бекитилгенин жана адамдар менен мал-жандыкка коопсуз экендигин ырастайбы?	☐	☐
в. Калдыктар зыян келтире турган жерлердин географикалык жайгашкан жерин ачык жарыялайбы?	☐	☐
г. Эгерде калдыктарды сактоочу жайда бир кырсык болуп кетсе жергиликтүү калкка жана жумушчуларга белги бере турган сиреналар жана башка эскертүү тутумдарын дайыма текшерип турабы?	☐	☐

08 Коомдун Коопсуздугу

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Кен чыгарууга уруксат берилген аймакта өлүм учурлардын санын жана жагдайларын ачык жарыялайбы?	☐	☐
б. Кен чыгаруучу жерде кырсык болгон учурда таасирленген коом эмне кылыш керек экенин так жеткиреби?	☐	☐
в. Кырсыкта өткөрүлө турган иш-чараларды текшерүүдө таасирленген коомдорду катыштырабы?	☐	☐
г. Кырсыкта өткөрүлө турган иш-чараларды текшерүүдө таасирленген коомдордун аялдарын активдүү катыштырабы?	☐	☐

09 Коомдун нааразычылыгы жана арыздануулары		
Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Таасирленген коомдор жана жеке адамдар үчүн арыздануу механизми нааразычылыктарын жана арызданууларын каттап жатабы?	☐	☐
б. Эркек жана аял жумушчулар коомдун арызданууларын кабыл алып жана карап жатканда таасирленген коомдун аялдары өз жынысындагы адамга кайрылуусун камсыздай алабы?	☐	☐
в. Таасирленген коомдун жана жеке адамдардын нааразычылыктардын/арыздануулардын санын жана түрүн ачык жарыялайбы?	☐	☐
г. Дагы ушундай терс жагдайлар кайталанбаш үчүн таасирленген коомдор менен көрүлгөн чаралар талкууланабы?	☐	☐
10 Жумушчулардын коопсуздугу жана ден-соолугу		
Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Жумушчуларын жана келишимдин негизинде иштеп жаткандарды ылайыктуу коопсуз курал-жарактар менен акысыз камсыздайбы?	☐	☐
б. Бардык жумушчуларын жана келишимдин негизинде иштегендерди ылайыктуу тазалык жана алмаштыруу каражаттары менен камсыздап турабы?	☐	☐
в. Бардык аял жумушчуларды коопсуз жана эркектердикинен өзүнчө ылайыктуу тазалык жана алмаштыруу каражаттар менен камсыздап турабы?	☐	☐
г. Ар бир жумушчунун күн сайын иштеген орточо жумуш сааттары ачык жарыяланып турабы?	☐	☐
11 Аял жумушчулар		
Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:	Жок	Ооба
а. Аял жумушчуларга асылууну алдыналуу чараларын көрөбү?	☐	☐
б. Аял жумушчуларга жынысына карата кылмыштарды алдыналуу чараларын көрөбү?	☐	☐
в. Бардык аял жумушчуларды жана келишимдин негизинде иштеп жаткан аялдарды ылайыктуу жумуш кийимдери менен жана жеке коргоочу курал-жарактары менен камсыздайбы?	☐	☐
г. Бардык жумушчуларга жана келишим менен иштегендерге жыныс теңдиги тууралуу тренинг өткөрөбү?	☐	☐

12 Иш учурундагы өлүм жана Жаракаттар

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:		Жок	Ооба
а.	Жумуш учурунда өлгөн жана жаракат алган адамдардын санын жана жагдайларын ачык жарыя кылабы?	☐	☐
б.	Жумуш учурунда келишимдин негизинде иштегендердин өлүмү жана жаракат алгандардын санын жана жагдайларын ачык жарыя кылабы?	☐	☐
в.	Тобокелди азайтуу жана кырсыктарды изилдөө үчүн жумушчулардын өкүлдөрү жана жумушчулар тараптан түзүлгөн жумуш коопсуздук жана ден-соолук бириккен комитети барбы?	☐	☐
г.	Жумуш коопсуздук жана ден-соолук бириккен комитетинде аял жумушчулар барбы?	☐	☐

13 Жумушчуларды Окутуу

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:		Жок	Ооба
а.	Бардык жумушчулар жана келишимдин негизинде иштегендер ишти коопсуз жана жаракатсыз алып барууга керектүү нускамаларды алгандыгын тактайбы?	☐	☐
б.	Жумушчулардын техникалык өнөрлөрүн өстүрүү үчүн акысыз окутууларды камсыздайбы?	☐	☐
в.	Аял жумушчуларга бардык окутуу программаларына катышууга жана үйрөнүүгө мүмкүнчүлүк түзүп береби?	☐	☐
г.	Кырсыктагы иш-чараларды текшерүүгө бардык жумушчуларды жана келишим менен иштегендерди толук катыштырабы?	☐	☐

14 Татыктуу Эмгек акы

Аталган кен чыгаруучу жер тууралуу компания төмөнкүлөрдү аткарабы:		Жок	Ооба
а.	Татыктуу жашоо үчүн жумушчуларды жана алардын үй-бүлөөлөрүн керектүү эмгек акы менен камсыздайбы?	☐	☐
б.	Бардык жумушчулар татыктуу жашоо деңгээлине жетип же аша тургандай эмгек акы менен камсыздайбы?	☐	☐
в.	Келишимдин негизинде иштегендерди татыктуу жашоо деңгээлине жетип же аша тургандай эмгек акы менен камсыздайбы?	☐	☐
г.	Ар бир жумуш түрү үчүн аял жана эркек жумушчулардын эң төмөн маянасын ачык жарыя кылабы?	☐	☐

Жөнүндө

01 Жергиликтүү калкты жумушка алуу

Жергиликтүү калктын канчасын кен чыгаруучу жерде иштетип жатканын жашырбаган компания жергиликтүү калктын экономикалык өнүгүүсүнө өз салымын көрсөтө алат. Аялдарга дагы атайы жумуш ордун берген компания алардын жумушка алуу жана иштетүү ыкмасы аялдарды дискриминация кылбаганын көрсөтүп турат. Ошондой эле, компания келишимдин негизинде канча жергиликтүү адам иштегенин көрсөткөн аркылуу жумуш менен камсыздоо абалы тууралуу толук сүрөттөмө бере алат.

02 Жергиликтүү Сатып алуу

Ошол жерден товарларды сатып алып жана кызматтарды пайдаланган компания жергиликтүү аймактагы бизнестин жана экономиканын өнүгүүсүн колдой алат. Компания жергиликтүү сатып алуу тууралуу жарыя кылган аркылуу жергиликтүү бизнеске камсыздоочу болууга мүмкүнчүлүк түзүп берет, жана жергиликтүү бизнесте камсыздоочу болууга түрткү берет.

03 Абанын Сапаты

Кен чыгаруучу жердин жайгашуусу абанын бузулушуна таасир бергени көптөгөн жаматтардын көйгөйү, себеби абанын бузулушу алардын ден-соолугуна, эгин-талааларына, мал-жандыгына, кээде турак жайларына дагы таасиринин тийгизет. Качан компания кендин айланасындагы абанын сапаты тууралуу маалыматты ачык жарыялаганда жана жамааттар менен бирге абанын тазалыгын сактоо тууралуу чогуу талкуулаганда, ошондо калктын ишеними артылып жана абанын бузулушу жана чаң тууралуу кооптуулугун азайтат.

04 Суунун Сапаты

Ар убак суунун сапаты тууралуу маалымат чогулганда компания маал-маалы менен ачык жарыялап турган аркылуу таасирленген коомго пайдалуураак болот. Суунун сапатын коопсуздук чектен качан жана кайсы жерде төмөн түшүп кеткендигин көрсөткөн аркылуу, жана таасирленген коом менен суунун сапатын көзөмөлдөө аракетин чогуу талкуулоо аркылуу компания ишеним артса болот.

05 Суу Көлөмү

Суу алуу мүмкүндүгү кен чыгаруучу компаниялар менен таасирленген коомдордун ортосундагы чоң көйгөй, өзгөчө суусу аз аймактарда. Кен чыгаруучу компания пайдаланып жаткан суунун көлөмүн ачыкка чыгарган аркылуу жана таасирленген коом менен алар жергиликтүү калктын сууга муктаждыгын эске алуу менен сууну пайдаланып жатканын чогуу талкуулоо аркылуу аларды сыйлагандыгын көрсөтө алат.

06 Калыбына келтирүү жана Жабылышы

Компания өзүнүн ишинен кийин кендин айланасындагы аймакта оң таасир калтыруу үчүн кен чыгаруучу жер жабылгандан кийин таасирленген коомдорду туруктуу жашоо менен камсыздаш керек. Анын ичине, жергиликтүү калктын табигый таза кен байлыктары (жер, суу, ж.б.) жана экономикалык мүмкүнчүлүктөрү сакталышы керек. Ошондой эле, компания таасирленген коом менен кендин жабылышы тууралуу талкуулап чечүү керек, анда жергиликтүү адамдар кен чыгаруучу жай жабылгандан кийин аймакты кандай көрүүнү кааларын эске алынышы керек.

07 Калдыктарды сактоочу жайды Көзөмөлдөө

Калдыктар адамдар, мал жана айлана чөйрөгө коркунучтуу болушу мүмкүн. Эгерде калдыктарды сактоочу жай талкаланып калса, анда алар өлүмгө, булганган сууларга, өрттөлгөн үйлөргө, бузулган турак жайларга жана айлана чөйрө менен жергиликтүү калкка көп жылдарга зыян алып келиши мүмкүн. Компания калдыктарга чара көрүп жаткандыгы тууралуу маалымат берип тургандыгы аркылуу, калдыктар толук бекитилип жана адамдарга, жаныбарларга зыян же өлүм алып келбесин ырастап, маал-маалы менен коопсуздук системаларын текшерип туруу аркылуу бул көйгөйгө олуттуу мамилесин көрсөтө алат.

08 Коомдун Коопсуздугу

Кен-байлыктарды чыгаруучу жайды иштетүү жергиликтүү калк үчүн өтө кооптуу, себеби кырсыктар жана талаш-тартыштар өлүмгө жана жаракаттарга алып келиши мүмкүн. Компания жергиликтүү коомду сыйлап жана кандайдыр бир өлүмдүн себептерин жана жагдайын ачык жарыялап туруу аркылуу жардам бере алат. Албетте, кен чыгаруу иштеринде кырсыктар болбой койбойт, бирок ошентсе дагы компания кырсыкка жооп кайтаруу иш-чара жана кризисте көзөмөлгө алуу аркылуу терс таасирди азайта алат. Ушундай иш-чараларга жергиликтүү коомдун мүчөлөрүн катыштыруу аркылуу компаниялар кырсык учурунда иш-чаралар ишке ашаарына көмөктөшө алат.

09 Коомдун нааразычылыгы жана арыздануулары

Жергиликтүү коомдорду сыйлаган компания алардын көйгөйлөрүн билип жана жооп бергиси келет. Андыктан формалдуу иш жүргүзүлөт (коомдун арыздануу механизми деп аталат). Анда таасирленген коомдун жеке адамдары же топтор компания жооп кайтаруу үчүн нааразычылыктарын катташат. Эгерде компания аталган механизмди кантип колдонот жана алардын нааразычылыктарын чечүүдө кандай кадамдар болуп жатканын ачык жарыялап турса, анда коом мүчөлөрү бул механизмди колдонуп жана ишеним көрсөтөөрү анык.

10 Жумушчулардын коопсуздугу жана ден-соолугу

Коопсуз чөйрө жумушчулардын денин сак жана акылын соо сактап турат. Коопсуз иш чөйрө көбүнчө натыйжалуу болот жана жакшы коопсуз шарттары бар кен чыгаруучу жайлар жумушчуларды жана инвесторлорду тартат. Кен чыгаруучу компания жумушчуларына ылайыктуу коргоочу кийим жана аялдарга да эркектерге да коопсуз болгон ылайыктуу даарат жана кол жуучу каражаттарды камсыздоо аркылуу кырсыктарды алдыналса болот. Иш тартибин ачык-айкын көзөмөлдөө дагы зыян келтирүү учурларды алдыналат.

11 Аял жумушчулар

Кен чыгаруучу жайда аял жумушчулар кооптуу жана коркунучтуу жумуш шарттарына өтө сезимтал. Компания аял жумушчуларга карата кол салуу жана жынысына тиешелүү кылмыштарды алдыналуу чараларды көрүү аркылуу, ошондой эле аял жумушчуларга ылайыктуу кийим жана коргоочу курал-жаракты камсыздоо аркылуу урматын көрсөтө алат. Тиешелүү окутуу - бул аялдар менен эркектерге жыныстын ролун түшүнүүгө жана жумушта алардын теңдигин көрсөтүүгө орчундуу жардам.

12 Иш учурундагы өлүм жана Жаракаттар

Кен чыгаруу бул коркунучтуу жумуш. Бардык жерде эле азыркыга чейин кен чыгаруучу жайларда өлүм көп болот. Компания өлүмдөрдү жана кырсыктарды изилдөө жана ачыкка чыгаруу аркылуу жумуш учурдагы кырсыктардын санын азайта алат. Кен чыгарууда келишим менен иштегендердин саны көбөйүүдө, ошондуктан компания аларга адам өлүмү тууралуу маалымат бергени маанилүү. Ошол аркылуу жумушчулардын коопсуздук абалы тууралуу толугураак сүрөттөмө бере алат.

13 Жумушчуларды Окутуу

Эл аралык Эмгек Уюмуна ылайык, бир дагы адам жоопкерчиликтүү жана коопсуз жумушту аткарууга керектүү нускама жана окутуу өтмөйүнчө кен чыгаруучу жайда иштей албайт. Андыктан, окутуу бир гана ден-соолук жана коопсуздук жана кырсык иш-чараларын камтыбастан, бирок техникалык ыкмаларын дагы үйрөнүүсү зарыл. Жумушчуларды окутуу жана үйрөтүү натыйжалуу ишке жетектейт.

14 Татыктуу Эмгек акы

Эмгек акы – бул жумушчуларга жана алардын үй-бүлөлөрүнө негизги, бирок татыктуу жашоо, жакырчылыктан өйдө жашоого жана социалдык жана маданий жашоого катышуу шарт. Эмгек акы – бул негизги укук. Өзүнүн жумушчуларына жана келишимдин негизинде иштегендерге татыктуу жашоо үчүн эмгек акысын камсыздаган компания жумушчулары менен мамилеси бекем болот, жумушчунун аң-сезимин жана натыйжалуулугун өстүрөт; жана жумушчулардын укугун сыйлаганын көрсөтөт.

15 Жумушчулардын нааразычылыктары жана арыздануулары

Өз жумушчуларын сыйлаган компания алардын арызданууларын билип жана аларга жооп кайтарууну каалайт. Андыктан формалдуу иш жүргүзүлөт (жумушчулардын арыздануу механизми деп аталат). Анда нааразы жумушчулар компания жооп кайтаруу үчүн нааразычылыктарын катташат. Натыйжалуу арыздануу механизми компания менен жумушчулардын ортосундагы оң мамилеге жол ачат. Эгерде компания аталган механизмди кантип колдонот жана алардын нааразычылыктарын чечүүдө кандай кадамдар болуп жатканын ачык жарыялап турса, ишеним көрсөтөөрү анык.

Жоопкерчиликтүү кен чыгаруучу жер менен байланыштуу суроолор боюнча толук маалыматты алуу үчүн Responsible Mining Foundation вебсайтына кайрылыңыз:

www.responsibleminingfoundation.org

Эскертүү

Аталган документтин мазмуну сөзсүз эле Responsible Mining Foundation (RMF) негиздөөчүлөрүнүн, көзөмөлчүлөрдүн жана жумушчуларынын, ошондой эле кеңешмеде катышкандардын жана аталган документке кеңеш берүүчүлөрдүн көз карашын көрсөтпөшү мүмкүн.

Коомдук товар катары бекер басылып чыгарылган

Бардык маалымат жана мазмуну Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 (CC BY-NC 4.0) Эл аралык лицензиясы боюнча лицензияланган. Колдонуучулар материалды эркин таратып жана өздөштүрсө болот, бирок лицензияга тиешелүү шилтеме бериш керек жана өзгөрүүлөр болсо көрсөтүш керек. Лицензияланган материалды коммерциялык максатта колдонсо же бурмаласа болбойт. Колдонгон учурда "Responsible Mining Foundation (RMF) (2020), 'Кен чыгаруучу жерди (рудникти) баалоо куралы'" шилтемесин көрсөтүңүз.